

Onderwerp: Armoedemonitor en vervolg
Datum: 16 januari 2024
Portefeuillehouder: M. Everhardt
Team: Team Samenleving Beleid
Steller: Nienke de Jong

Wat is de voorgeschiedenis en de concrete aanleiding van de informatie?

Voorgeschiedenis

In het coalitieakkoord is opgenomen dat gemeente Diemen inwoners met een laag inkomen extra financiële ondersteuning biedt om maatschappelijke participatie mogelijk te maken en problemen te voorkomen. Gemeente Diemen voert een ruimhartig minimabeleid en wil het niet-gebruik zoveel mogelijk tegengaan. Om deze ambities te bereiken wil het college graag (meer) inzicht in de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en het gebruik van de diverse minimaregelingen. Daarnaast wil het college zicht op het effect van de minimaregelingen op de inkomens van minimahuishoudens. Met behulp van deze informatie kan het college gericht armoedebelief opstellen en de middelen zo effectief mogelijk inzetten.

In het raadsbesluit Steunimpuls (d.d. 24 november 2022) is vastgesteld om in 2023 een armoedemonitor uit te voeren. De steunimpuls is een pakket aan extra maatregelen om inwoners die dat nodig hebben te bereiken en te ondersteunen met de juiste hulp. Onderdeel hiervan is het besluit om in 2023 een armoedemonitor uit te voeren.

Het college heeft het onderzoeksbureau KWIZ gevraagd om een armoedemonitor en een inkomenseffectrapportage over 2022 te genereren. Een armoedemonitor biedt inzicht in de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en het gebruik van de diverse minimaregelingen. De inkomenseffectrapportage biedt inzicht in de actuele financiële positie van minimahuishoudens en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid daaraan een bijdrage levert.

Concrete aanleiding

Inmiddels zijn de onderzoeken afgerond. De duidingsrapportage van de armoedemonitor en de inkomenseffectrapportage zijn gereed. De rapportages zijn meegestuurd als bijlagen en middels huidig informatie van het college wordt de raad geïnformeerd over het vervolgproces.

Ligt aan de informatie een collegebesluit ten grondslag?

Ja, datum: 16 januari 2024

Samenvatting

Het college heeft kennisgenomen van de rapportages. Onderstaand volgt op hoofdlijnen een aantal bevindingen. Dit is niet volledig, alle bevindingen zijn te lezen in de rapporten (zie hiervoor de bijlagen).

Duidingsrapportage armoedemonitor

De duidingsrapportage van de armoedemonitor geeft inzicht in de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en het gebruik van de diverse minimaregelingen. Een aantal bevindingen op hoofdlijnen:

- Het aandeel minimahuishoudens Diemen is vergelijkbaar met dat van andere (kleine tot middelgrote) stedelijke gemeenten. Het aandeel langdurige minima is groter dan gemiddeld.

- Onder de minimahuishoudens bevinden zich relatief veel huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond. Dat hangt voor een deel samen met de samenstelling van de totale populatie van Diemen. Ook zijn er relatief veel eenoudergezinnen onder de minimahuishoudens.
- Een groot deel van de minimahuishoudens bevinden zich in Diemen Zuid en Centrum Noord.
- De gemeente Diemen heeft een uitgebreid pakket aan minimaregelingen. Voor veel verschillende doelgroepen zijn er een of meer specifieke regelingen beschikbaar.
- Het bereik van veel regelingen is iets lager dan gemiddeld in andere gemeenten. Met name het bereik van de doe-mee-regeling blijft achter.

De inkomenseffectrapportage biedt inzicht op de effecten van de gemeentelijke en de landelijke regelingen tezamen op de inkomens van minima. Voor acht verschillende huishoudtypen met vier verschillende inkomensniveaus is berekend hoeveel zij maandelijks aan gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen kunnen ontvangen en wordt het effect van inkomensstijging inzichtelijk gemaakt. Onderstaand een aantal bevindingen op hoofdlijnen:

- Ten opzichte van veel andere gemeenten biedt de gemeente Diemen veel (verschillende) regelingen aan. Veel doelgroepen worden bediend.
- Het bedrag dat wordt overgehouden voor vrije bestedingen verschilt per huishoudtype en inkomensniveau.
- Alle huishoudtypes hebben bij een loon van 130 procent van het Wettelijk Sociaal Minimum (Wsm) meer aan totaal inkomen en besteedbaar inkomen dan bij een loon gelijk aan 140 procent Wsm
- Wanneer huishoudens in Diemen vanuit de bijstand (100% Wsm) gaan werken tegen een loon gelijk aan 110%, 120%, 130% of 140% Wsm, gaan zij er in totaal inkomen op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie. Oftewel, werken loont.

Het is van belang om er rekening mee te houden dat het een retrospectief onderzoek betreft. Dit betekent dat in de rapportages wordt teruggekeken en geschreven zijn in de context van 2022. Het totaalpakket aan regelingen is ieder jaar veranderlijk. Zo is bijvoorbeeld de energietoeslag een tijdelijke landelijke regeling (in 2022 en 2023).

Vervolg

De rapporten bieden relevante aanknopingspunten voor het vervolg van de uitvoering van het beleid en het opstellen van nieuw armoedebelaid. De bevindingen zijn voor een deel ondersteunend voor de aanpak van afgelopen jaar (2023). Zo beschouwt het college de bevinding over het bereik als een belangrijke opgave om in de toekomst op in te blijven zetten. Dit is een onderwerp waar het college afgelopen tijd prioriteit aan heeft gegeven, met de acties vanuit de steunimpuls (zie voor meer informatie hierover de kwartaalupdates steunimpuls). De bevinding vanuit het rapport wordt gezien als een bekrachtiging voor verdere inzet op deze aanpak. Daarnaast leveren de rapporten ook een aantal aanvullende aandachtspunten op om mee aan de slag te gaan. De bevinding over het aantal regelingen geeft bijvoorbeeld aanleiding om in de toekomst kritisch te kijken naar het totaalpakket aan regelingen en de aanvraagprocedure. Het is hierbij van belang dat het aanvragen van regelingen eenvoudig en laagdrempelig is voor inwoners.

Het college neemt de hierboven genoemde bevindingen en andere bevindingen en aanbevelingen vanuit de rapporten mee in het nieuwe armoedebelaid dat het college in 2024 opstelt. In kwartaalupdate Q3 2023 van de steunimpuls is toegezegd dat een evaluatie van de steunimpuls volgt na de laatste kwartaalupdate (Q4 2023). Deze evaluatie staat gepland voor kwartaal 1 en 2 van 2024. Het ontwikkelen van nieuw armoedebelaid is een logische opvolging van de evaluatie van de steunimpuls. Eveneens worden de bevindingen vanuit de evaluatie van de steunimpuls en het rekenkameronderzoek over armoede en sociale ongelijkheid¹ meegenomen in de beleidsvorming. Op deze manier kan het geheel aan inspanningen in het kader van het armoedebelaid van de afgelopen periode worden meegewogen in de ontwikkeling van het nieuwe beleid. Dit draagt bij aan weloverwogen, samenhangend en gericht armoedebelaid.

Bijlagen

- Bijlage 1: Duidingsrapportage armoedemonitor
- Bijlage 2: Inkomenseffect rapportage

¹ Op 5 juni 2023 heeft de klankbordengroep rekenkamer de voorkeur uitgesproken voor het rekenkameronderzoek Armoede en sociale ongelijkheid.

Ter inzage in iBabs

- EINDE -